

POKROK ZÁPADU

ZALOŽEN ROKU 1871.—ROČNÍK XXVII.

OMAHA, NEB., V ÚTERÝ 19. ČERVENCE 1898.

Dvojtýdenníku: ROČNÍK VI. číslo 88.

Prapor náš nad Santiago

Od neděle jsou v městě páni Američani

Výprava proti Porto Ricu již jest na cestě

Dewey nedá si foukat do kaše a dupnul si na německého admirála.

Pod hvězdnatým praporem.

Neděle bude historickým dnem ve válce španělsko-americké. V neděli potopeno bylo loďstvo španělské u Manily, v neděli potopeno bylo španělské loďstvo Cervero a v neděli právě minulou zaválal prapor americký hrde s věží santiagských. Jak jsme sdělili již minule, vzdal se generál Toral, velitel santiagský s veškerou posádkou, nejen v Santiagu, nýbrž ve východní části provincie Santiago. Území, jehož zmocnily se Spojené Státy, následkem vzdání se posádky Santiagské, každý snadno sezná, když vezme k ruce mapu Kuby ve válečném atlasu, kterýž našim čtenářům za nepatrnou částku 20 centů nabízáme. Území toto počíná totiž asi 25 mil východně od Santiaga de Cuba a sice v Acerraderos, odkudž vede přímo na sever k Palma, nebo-li Palma Sorriano a pak severovýchodně k Sagua nebo-li Sagua de Tanama. Provincie Santiago jest největší ze všech šesti provincií kubských a má rozlohu asi 12,000 čtverečních mil. Část, kteráž nyní ovládnuta jest Spojenými Státy, obnáší asi jednu třetinu celé provincie. Obyvatelstva čítá tato část kol 125,000 a důležitější města též jsou Santiago, Guanamao, Baracoa a Sagua de Tanama. Provincie tato jest částečně kopčitou a nepatří mezi nejlepší krajiny kubské. Má však značné bohatství minerální, velké železné a měděné doly v Juragua, Baiquiri a jiných místech. U Guanamao jsou rozsáhlé plantáže. Baracoa vedla vždy značný obchod s tropickým ovocem se Spojenými Státy.

Předběžná smlouva, kteráž uzavřena byla minulý čtvrtek s velitelem španělské posádky obsahovala devět článků a sice: Článek první ustanovoval příměří po dobu vyjednávání o konečnou kapitulaci. Článek druhý ustanovoval hranice území, kteréž se vzdává a vyhrazoval, že veškerá posádka v těchto hranicích a veškeré zásoby válečné jsou zahrnuty ve vzdání se. Článkem třetím zavazovaly se Spojené Státy k odvezení zajatců nazpět do Španělska to nejdříve možno a sice v posádka z nejbližšího přístavu. Článek čtvrtý povoloval španělským důstojníkům podržet pobočných zbraní a mužstvu jejich osobní majetek. Článkem pátým vyhrazovalo, že po kapitulaci španělské mají pomáhati při odstraňování překážek plavby v zálivu Santiagském. Šestým článkem požadováno, aby velící důstojníci španělské po kapitulaci podali úplný inventář veškeré zbraně a střežlivě a seznamy posádky v distriktu. Článkem sedmým dovozovalo se španělskému generálu podržeti a v jeho osobě vojenské zápisníky a

archiv. Článkem osmým vyhrazovalo se, že španělským guerillám a nepravdělnému vojsku dovoleno bude zůstati na Kubě, jestli si tak přáti budou, když dají parolu, že nepozvednou víc zbraně proti Spojeným Státům. Článek devátý zaručoval španělskému vojsku odtáhnouti s počtou vojenskou, když dříve složí zbraně, o nichž rozhodnuto bude Spojenými Státy, zda-li mužstvu vráceny mají býti neb ne. Američtí komisaři měli zavázati se, že odporučí, aby zbraně byly vráceny těm, kdož tak chabře jich užívali.

Vyjednávání o formální kapitulaci započalo ihned v zápětí po smluvení hlavních bodů též a gen. Shafter podal následující zprávu minulý pátek do Washingtonu. "Gen. Toral svolil večera určitě ku vzdání se s veškerými posádkami pod jeho velením ve východní Kubě, s tím výslovným dorozuměním, že budou posláni Spojenými Státy do Španělska, že jeho vzdání se bylo oprávněno gen. Blancem a že vzdání se zítra bude pouhou formálností. Komisaři, kteříž mají vyjednatí podrobnosti, byli ustanoveni, — Wheeler, Lawton a Miley za Spojené Státy. Španělští komisaři počali činiti ihned námítky. Vyjednávání trvalo až do deseti hodin večer. Moji komisaři soudí, že bude vše dojednáno dnes a sešli se k dalšímu jednání v 9:30 ráno. V městě je asi 12,000 mužů posádky a v ostatní krajině též asi počet podobný. 25,000 celkem bude potřeba dopravit. Generál Miles byl přítomen a pravil, že vzdání se bylo tak absolutní a úplné, jak bylo možno. Není možno, aby se nedocílilo dohodnutí o podrobnostech. Městu hrozí nouze o vodu. Vodovod byl poškozen, to sdělil plukovník Mileymu anglický komisař. Budu podávati častější zprávy, jak vyjednávání bude pokračovat."

Se strany španělské pozůstávala komise z hlavního štábního důstojníka Toralova, gen. Escario, konsula anglického Robert Masona a plukovníka Fortana. Hlavní spor, o němž Shafter ve své zprávě zmínku činí, byl o to, zda-li vyjednávání komise má dříve býti předloženo vládě španělské ku schválení a zda-li španělskému vojsku mají zbraně navraceny býti.

Vyjednávání odbyvalo se pod košatým stromem, asi v polovici cesty mezi našimi zákopy a španělskými opevněními. První spor vypuknul o to, zdali generál Toral má úplné právo podmínky vzdání se podepsati. Když odbyvala se porada předběžná, v kteréž gen. Toral ku vzdání se svolil, děla se ovšem prostřednictvím tlumočnicků a gen. Shafter, Miles i Wheeler, vyrozumívali zcela určitě, že gen.

Blanco dal svolení k tomu, aby komisaři měli úplné právo vyjednatí podmínky vzdání se, jež byly by závaznými pro obě strany. Však španělské počali dovozovati, že tak oni nemínili a nevyjednali, nýbrž že podmínky vzdání se mají dříve předloženy býti vládě španělské, nežli platnosti nabudou. Tomu opřel se gen. Shafter rozhodně a dovozoval, že o vzdání se jest již určitě a definitivně vyjednáno a žádného dalšího svolení od vlády madridské zapotřeby není. Tomu nechtěli rozuměti španělské a ač tvrdili, že o svolení vlády není té nejmenší pochybnosti, dovozovali přece jen, že podmínky vzdání se musí dříve vládě předloženy býti. Gen. Toral, kterýž byl přítomen, ujišťoval, že jednání jeho až posud vždy došlo schválení a že tak bude i tentokráte, ač prý není žádné kapitulace Santiaga, pokud v Madridu schválena nebude. Aniž by tato otázka definitivně byla rozhodnuta, přikročeno bylo pak ku projednávání dalších podrobností. Setník Miley sestavil třináct článků, jež byly předloženy komisi i generálu Toralovi. Tyž ihned namítal proti výrazu "vzdání se" a požadoval aby uveden byl mírnější výraz "kapitulace." Dále naléhal na to, aby dovoleno bylo důstojníkům podržeti poboční zbraně a mužstvu drobné zbraně. Též dovolával se toho, aby stělná zbraň mužstva byla poslána za ním do Španělska, buď na těch samých lodích, jež mužstvo poveze, aneb na jiných. Dovolával se chabrosti a kavalerství národa amerického, který nebude požadovati takové pokolení jeho armády, jako kdyby bývala přemožena a poražena. Jeho vojínové že chtějí jíti domů se ctí, že ustoupili přemoci a raději by zemřeli, než aby vrátili se domů zneuctěni. Naši komisaři namítali proti tomu, že nemohou přestoupiti pravidla a nařízení, jež dány byly z Washingtonu a dle kterýchž o mír jednáno bylo a dovozovali, že jedině co by mohli učiniti, jest, podati odporučení v tom smyslu do Washingtonu. O čtvrté hodině odpolední vrátil se generál Toral do města k poradě s generálem Linares. O 6:30 přijel nazpět a dovozoval, že si přeje další změny ve znění podrobností smlouvy kapitulace a žádal odročení dalšího jednání až do rána. Tomu odporoval gen. Wheeler a konečně odloženo další jednání až do 9:30 večer. Tou dobou vrátili se pak komisaři a uvažováno pak znovu podrobně o znění smlouvy kapitulace. Španělské navrhovali a požadovali různé změny slov, jimž by smlouva kapitulace byla zmírněna ve znění, ačkoliv ne ve smyslu a komisaři američtí svolili skoro ku všem změnám takovým. Brzy po půl noci požadoval gen. Wheeler čtení smlouvy kapitulace a předložil všem komisařům španělským dotaz, zda-li jsou se smlouvou takto spokojeni, k čemuž přisvědčili. Wheeler na to žádal, aby na důkaz toho smlouvu podepsali, což oni učinili, ač ne bez delšího váhání a zdráhání. Po podepsání smlouvy s obou stran, odročeno další jednání až na 9:30 v sobotu ráno.

V sobotu dopoledne oznámil Toral, že obdržel z Madridu svolení ku vydání města a brzy na to skončeno vyjednávání a generál Shafter podal do Washingtonu následující zprávu: "Vzdání se bylo dnes určitě dojednáno a zbraně složeny budou zítra ráno a vojsko vyjde co zajatci. Špa-

nělský prapor bude stažen o deváté hodině a americký vztyčen." Druhá zpráva zněla pak následovně: "Podmínky kapitulace zahrnují veškeru posádku a veškeré zásoby válečné v určeném obvodu. Spojené Státy svolují dopravit veškeru posádku tohoto distriktu do Španělska co možno nejdříve a to z míst co možno nejbližších těm, kdež nyní posádky leží. Důstojníkům dovoleno podržeti poboční zbraně a důstojníci a mužstvo podrží svůj osobní majetek. Španělskému veliteli jest dovoleno vzíti sebou vojenské archivy, náležející distriktu vzdalému. Všechno španělské vojsko, známo co dobrovolníci a guerrillas, kteréž přeje si zůstati v Kubě, může učiniti tak na parolu pro dobu nynější války a musí vzdáti se zbraní. Španělské vojsko vytáhne ze Santiaga s počtou vojenskou, složic zbraně v místech, na nichž bude usneseno, aby očekávalo rozhodnutí vlády Spojených Států, s dorozuměním, že komisaři odporučí, aby španělští vojínové vrátili se do Španělska se zbraněmi svými, které tak chabře nesli. Tím ponechána jest otázka navracení zbraní úplně v rukou vlády. Upozorňuji, že několik tisíc posádky, asi 12,000 dle udání gen. Torala, vzdalo se, proti nimž ani stěla nebyla vypálena. Počet vojska, kteréž bude muset být dovezeno do Španělska, obnáší asi 24,000."

Na základě smlouvy kapitulace vydali španělské město do rukou vojska našeho v neděli a po polednách byla vztyčena vlajka americká nad palácem guvernéra. Gen. Shafter podal o tom následující zprávu v neděli odpoledne: "Mám tu čest podati zprávu, že americká vlajka byla tímto okamžikem, o 12.10 po poledni, vztyčena na paláci guvernéra v Santiagu. Nesmírné množství lidu bylo přítomno, škadrona jízdy a pluk pěchoty vzdal vlně počtu a hudba hrála národní hymnu. Lehká baterie pozdravila prapor 21 výstřely. Dokonalý pořádek udržuje městská správa. Bída jest nesmírná, však nemocí není mnoho. Žlutý mor skoro žádný. Malá dělová lodice a 200 námořníků zanechaných Cerverou vzdalo se mi. Překážky z přístavu se odstraňují. Když jsme přišli do města, shledal jsem celou spoustu opatření obraných. Kdyby španělské bojovali tak jako v první den, bylo by stálo nás pět tisíc životů dobýti města. Jednotlivé prapory španělského vojska odkládají zbraně své od rozednění ve zbrojárně, kdež jsou strážé. Gen. Toral formálně vzdal náměstí a všechny zásoby o 9. hodině ráno." Později podal následující další zprávu: "Moji ordonanční důstojníci podávají zprávu, že asi 7060 ručnic a 600,000 nábojů bylo dnes odevzdáno. Při ústí přístavu jest značný počet moderních děl, asi 61palcových, též dvě baterie děl horských a baterie starých bronzových děl pozdravovacích. V skládání zbraní bude se zítra pokračovati. Seznamy zajatců nebyly posud odevzdány."

Dle zpráv associazovaného tisku, počalo skládání zbraní o deváté hodině ráno. Trubači obou vojsk pozdravovali gen. Shaftera a americké důstojnictvo a štáb, provázený oddělením jízdy, když vyjeli, aby přijali město. Shafter vrátil Toralovi meč, kterýž tento na důkaz vzdání se nabídl. Pak projel gen. Shafter s průvodem městem, přijímaje formálně vzdání téhož. Město bylo vyplněno Špa-

něly dříve než našinci v ně vstoupili. V paláci guvernérském obřadily formální obřady vzdání města. O polednách vztyčena amer. vlajka nad palácem a pozdravena 21 výstřely z baterie setníka Caprona. Tou dobou všechny vojenské kapely americké hrály The Star Spangled Banner, načež byl čten každému pluku blahopřejný telegram zasláný presidentem McKinleym, kterýž zněl jak následuje:

"President Spojených Států posílá Vám (gen. Shafterovi) a vaší chabré armádě nejhlubší díky amerického lidu za skvělé výsledky u Santiaga, vrcholící ve vzdání se města a všeho vojska španělského a území pod velením gen. Torala. Vaše statečná armáda nejen že podstoupila nesnáze a oběť, jež válka a bitvy sebou přináší, nýbrž v palčivém vedru a nečasu zvítězila nad překážkami, jež byly by přemohly mužstvo méně hrdinské a odhodlané. Každý z nich dal na jevo patrnou chabrost a zasloužil si díky národa. Srdečné sympathie lidu provází nemocné a raněné. Nechtě otec milosrdenství chrání je a potěší. William McKinley."

Devátému pluku pěchoty popřána čest, aby nejdříve vstoupil do bran dobytého města, v uzaání zásluh pluku toho při dobývání výšin San Juanu v prvních dnech útoku na Santiago. Když pluk tento ubíral se ulicemi města, byly balkony a okna horních poschodí plny lidu, z nichž mnozí vítězné voje vítali; znamenalo to konec dlouhého utrpení, strádání a obav. Mezi tím, co naše vojsko vstupovalo do města, vojsko španělské druhou stranou bralo se pochodem z města ven a utábořilo se za městem, kdež vyčkávati bude lidí, jež je odvézti mají. Vojsko španělské jest náramně vyhublý a liší se v tom ohledu na první pohled od vojska amerického. Vojsko naše shledalo ulice v Santiagu všude zabarikádované a jest tomu velice povděčno, že nemusilo města dobývati, neboť ztráta na životech musila by býti hroznou. Všechny ulice, vedoucí ku hlavním vchodům do města, měly čtyřnásobnou řadu překážek zřízených z ostatného drátu a šestery barikád. Odstranění těchto překážek a dobytí barikád bylo by vyžadovalo hrozný zápas. Zvláště na cestě k San Juanu, odkud by asi býval se bral náš hlavní voj, byla opevnění zejména silná.

Palác guvernérův jest budovou malebnou, vystavenou v moorském slohu, na hlavním náměstí Plaza de la Reina, naproti katolické katedrále. Devátý pluk pěchoty, když byl vniknul až do města, seřadil se na náměstí před palácem guvernéra a s ním stála tu četa druhého pluku a jízdy. Na chodníku mezi hudbou a vojskem seřaděn byli důstojníci brigádní divise gen. Shaftera se svými štáby. Na střeše paláce stál setník McKittrick, poručík Miley a poručík Wheeler, nad nimi pak pnula se do výše tyč, na níž dříve vlál prapor španělský. Když zazněla hodina dvanáctá s věže staré katedrály, Američané odkryli hlavy a setník McKittrick počal hvězdnatý prapor americký vyťahovati na tyč. Vojsko vzdalo čest a hudba počala hráti hymnu "The Star Spangled Banner." Zároveň ozvalo se před městem dunění děl z baterie setníka Caprona ku počtu praporu. Když hudba na náměstí ustala, zaznívaly z dále se všech stran zvuky ostatních kapel v okolí v tábořích našich a jasot vojska